

ХУЛОСАИ НИҲОИИ

Шурои диссертатсионии 6D.KOA-079

назди Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи

А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон

аз рӯйи диссертатсия барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илм

Парвандаи аттестатсионии № ____

Қарори Шурои диссертатсионӣ аз 4.10.2025, № 30

Дар бораи сазовор донишгари Ҳабибуллозода Қурбон Ҳабибулло шахрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ.

Диссертатсияи Ҳабибуллозода Қурбон Ҳабибулло дар мавзӯи «Ниҳодҳои ҷомеаи шахрвандӣ ва хусусиятҳои онҳо дар таҳкими плюрализми сиёсӣ (таҷрибаи Тоҷикистон)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 23.00.02 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ ба ҳимоя дар ҷаласаи Шурои диссертатсионии 6D.KOA-079 назди Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон 5 - уми июли соли 2025 (Протоколи № 18) қабул гардидааст (734025, шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 33; фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 октябри соли 2024, №364 ш/д).

Довталаби дараҷаи илмӣ Ҳабибуллозода Қурбон Ҳабибулло 27 июни соли 1991 таваллуд шудааст. Ӯ соли 2014 Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро аз рӯйи ихтисоси таърихшинос хатм намудааст. Аз сентябри соли 2015 то ба имрӯз ба ҳайси омӯзгори фанни сиёсатшиносӣ дар кафедраи сиёсатшиносӣ ва муносибатҳои байналхалқии Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав кор мекунад.

Ҳабибуллозода Қурбон Ҳабибулло зинаи унвонҷуиро солҳои 2021–2025 дар кафедраи сиёсатшиносӣ ва муносибатҳои байналхалқии ДДБ ба номи Носири Хусрав гузаронидааст.

Рохбари илмӣ: Саидзода Диловар Абдулахад – номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент, муdiri шуъбаи ҳуқуқии Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Муқарризони расмӣ:

1. **Каримов Шамсиддин Турсунматович** – доктори илмҳои сиёсӣ, сарҳодими илмӣ шуъбаи ШМА ва Канадаи Институти омӯзиши масъалаҳои давлатҳои Осиё ва Аврупои АМИТ

2. **Хусайнзода Аминҷон Бурихон** – номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент, муdiri кафедраи ҳуқуқшиносии Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ.

Муассисаи пешбар - Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар тақризи мусбати худ, ки аз ҷониби муdiri кафедраи сиёсатшиносӣ ва робита ба ҷомеа, номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент Музафарзода Фазлиддин, эксперт (омодасози лоиҳаи тақриз) Абдулвосид Саъдулло, номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент, Наимов Маҳмадулло, номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент, Расулзода Рухсорамоҳ, номзади илмҳои сиёсӣ имзо гардидааст, қайд менамоянд, ки диссертатсияи Ҳабибуллозода Қурбон Ҳабибулло дар мавзӯи «Ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва хусусиятҳои онҳо дар таҳкими плюрализми сиёсӣ (таҷрибаи Тоҷикистон)» таҳқиқоти мукамал, дорои сохтори ягона, қори мустакилонаи анҷомёфта ва дорои нағзони илмӣ мебошад. Диссертатсияи Ҳабибуллозода Қ. Ҳ. аз рӯи мазмуну мундариҷаи худ ба талаботи бандҳои 31 - 33- и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, № 267 (бо тағйиру иловаҳо ба қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06.2023, № 295) тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад ва муаллифи он сазовори дарёфти

дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯи ихтисоси 23.00.02 -
Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ аст.

Ҳабибуллозода Қурбон Ҳабибулло оид ба мавзӯи диссертатсия 3
мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии
аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп намудааст.
Инчунин оид ба масъалаҳои мавзӯи диссертатсионӣ 3 мақола дар
конференсияҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ баромад намудааст, ки
маводҳои онҳо ҷоп гардидаанд. Натиҷаҳои асосии диссертатсия ва
хулосаҳои таҳқиқот дар мақолаҳои илмӣ муаллиф инъикос ёфтаанд:

**I. Мақолаҳои дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии
аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон**

[1 – М.] Ҳабибуллозода Қ. Ҳ. Моҳият ва хусусиятҳои плюрализми
сиёсӣ дар шароити муосир [Матн]. / Қ. Ҳ. Ҳабибуллозода // Паёми
Донишгоҳи милли Тоҷикистон (Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва
ҷамъиятӣ) 2021. №7, С.290-295.

[2 – М.] Ҳабибуллозода Қ. Ҳ. // Нақши назарияҳои мутафаккирони
давраи эҳё дар ташаккули ҷомеаи шаҳрвандӣ [Матн]. / Қ. Ҳ.
Ҳабибуллозода // Паёми Донишгоҳи милли Тоҷикистон (Бахши илмҳои
иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ) 2024. №1 с. 290 – 297.

[3 – М.] Ҳабибуллозода Қ. Ҳ. Нақши ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ
дар инкишофи ҷомеа [Матн]. / Қ. Ҳ. Ҳабибуллозода // Комиссияи олии
аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Фурӯғи илм
(Маҷалаи байналмилалӣ илмӣ) №4 (04), 2024 С.106–112.

II. Маълумотҳои илмӣ дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ:

[4 – М.] Ҳабибуллозода Қ. Ҳ. Ҷомеаи шаҳрвандӣ аз диди
донишмандони аврупоӣ [Матн]. / Қ. Ҳ. Ҳабибуллозода // Маводи
конференсияи илмӣ – назариявӣ байналмилалӣ дар мавзӯи «Муаммоҳои
омӯзиши осори Носири Хусрав ва саҳми ӯ дар таърихи тамаддуни
тоҷикон», бахшида ба 1020-солагии мутафаккири бузург (25 октябри
соли 2024). С. 490 – 495

[5 – М.] Ҳабибуллозода Қ. Ҳ. Муносибатҳои давлатҳо нисбати терроризм ва истифодаи роҳу воситаҳои самараноки мубориза бар зидди он [Матн]. / Қ. Ҳ. Ҳабибуллозода // Маводи конференсияи илмӣ – назариявии байналмилалӣ бахшида ба 30 – солагии қабули Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва «Соли маърифати ҳуқуқӣ» эълон гардидани соли 2024 дар мавзӯи « Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон – санади олии ҳуқуқии кишвар» 1 – 2 ноябри соли 2024. С. 524 – 531.

[6 – М.] Ҳабибуллозода Қ. Ҳ. Нақши Эмомалӣ Раҳмон дар ташаккули ҷомеаи шаҳрвандӣ. [Матн]. / Қ.Ҳ. Ҳабибуллозода // Маводи конференсияи илмӣ – назариявии ҷумҳуриявӣ дар мавзӯи «Нақши асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – пешвои миллат, президенти ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар таҳқиқи таърихи халқи тоҷик» Душанбе: ДДОТ ба номи С. Айни 29 апрели 2025. С. 195 – 197.

Ба автореферати диссертатсия тақризҳои муҳаққиқони зерин ворид шудаанд:

Раҳимов Д. Қ. - номзади илмҳои сиёсӣ, муовини декан оид ба корҳои таълими факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Тақриз мусбат аст ва чунин эрод надорад.

Асомадинов М. А. - номзади илмҳои сиёсӣ, мудири кафедраи фалсафа ва сиёсатшиносии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншоҳ Шохтемур. Тақриз мусбат аст ва ягон эрод надорад.

Ахиева С. - номзади илмҳои сиёсӣ, дотсенти кафедраи сиёсатшиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни. Тақриз мусбат ва эрод надорад.

Ашӯрзода Ҷ. Ҳ. - номзади илмҳои сиёсӣ, декани факултети сайёҳӣ ва муносибатҳои байналмиллалӣ Донишқадаи байналмиллалӣ Левакант. Тақриз мусбат аст ва чунин эрод дорад.

1. Ба сифати эрод ҳаминро қайд намудан зарур аст, ки дар кори илмӣ мазкур мавқеи ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ҳамчун унсури муҳим ва воситаи муассири сафарбарсозии ҷомеа ба равандҳои идоракунии давлатӣ ва ташаккули арзишҳои шаҳрвандӣ дар маркази таҳқиқот қарор нагирифтааст. Аз ин рӯ, ба муаллиф тавсия мегардад, ки дар оянда ба таҳқиқи ин масъала низ машғул шавад.

Муқарризон ва муассисаи пешбар бо назардошти муқаррароти бандҳои 67-70 ва 74-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 ва Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26-уми июни соли 2023, таҳти №295 тасдиқ шудааст, интиҳоб ва таъйин гардидаанд. Интиҳоби муқарризон ва муассисаи пешбар бо он асоснок карда мешавад, ки онҳо дар мавзӯи таҳқиқшуда, аз ҷумла дар бораи ҷомеаи шаҳрвандӣ, ҷанбаҳои иҷтимоӣ, иқтисодӣ, сиёсӣ фарҳангии он мафҳум, моҳият ва хусусиятҳои онҳо, омилҳои ташаккули ҷомеаи шаҳрвандӣ дар Тоҷикистон; ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва нақши онҳо дар ҳалли масъалаҳои гуногуни ҷамъияти; муқовимат бо коррупсия, терроризм, ифротгароӣ нашъамандӣ; ҳамкориҳои онҳо бо мақомоти давлатӣ; таҳкими арзишҳои демократӣ; дарки ҳуқуқҳои шаҳрвандон ва иштироки ғайбонаи онҳо дар равандҳои сиёсӣ иҷтимоӣ; сатҳи таҳкими дастгирии байналхалқӣ; ҷалби бештари шарикони байналмилалӣ; истифодаи таҷрибаи байналмилалӣ ва захираҳои фароҳамшуда; таҳкими плюрализми сиёсӣ ва ҳалли онҳо дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон корҳои илмӣ-таҳқиқотиро анҷом додаанд ва мутахассисони шинохтаи соҳаҳои илмӣ худ махсуб меёбанд.

Муассисаи пешбар Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти омӯзиши масъалаҳои муҳими ҳаёти сиёсии ҷомеа, равандиҳои сиёсии ҷомеа ва татбиқи сиёсати давлатӣ дар шароити имрӯза, саҳми назаррас дорад. Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин,

ба масъалаҳои вазъи имрӯзаи ниҳодҳои ҷомеаи шахрвандӣ, иштироки шахрвандон дар интиҳобот, ҳимояи ҳуқуқи инсон, таҳкими гуногунандешии сиёсӣ ва суботи сиёсӣ аҳаммияти хоса медиҳад.

Шурои диссертатсионӣ қайд менамояд, ки аз тарафи доктараби дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқоти илмӣ:

– дар заминаи таҳқиқ, таҳлили концептуалӣ ва назариявӣ-методологӣ хусусиятҳои ташаккули ниҳодҳои ҷомеаи шахрвандӣ, моҳият ва роҳҳои амалишавии онҳо дар олами сиёсат ошкор гардиданд;

– бо истифода аз методҳои коммуникатсионӣ-муқоисавӣ, таърихӣ, психологӣ ва таҳлили мундариҷавӣ таҳқиқ ва таҳлили ниҳодҳои ҷомеаи шахрвандӣ ва хусусиятҳои онҳо дар таҳкими гуногунандешии сиёсӣ анҷом дода шудааст;

– инчунин зимни таҳқиқот ва таҳлили мавзӯи баррасишаванда тамоюлҳоро хусусиятҳои асосии ҷомеаи шахрвандӣ дар давраи тағйирёбии ҷомеа онишон дода шудаанд;

– сиёсати давлатӣ дар заминаи санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ барои ташаккули ниҳодҳои ҷомеаи шахрвандӣ мусоидат мекунад;

– табиат ва хосиятҳои ташаккули “ниҳодҳо ва хусусиятҳои онҳо дар таҳкими плюрализми сиёсӣ” дар ҳаёти иҷтимоӣ сиёсии ҷомеаи муосир ҳамаҷониба таҳқиқ ва таҳлил гардида, ҷиҳатҳои характернокии онҳо муайян гардидаанд;

– дар заминаи таҳқиқот роҳи усулҳои беҳтар ҷиҳати бунёди ҷомеаи шахрвандӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, тавсияҳо манзур гардидаанд.

Вазифаҳои таҳқиқот. Барои ҳалли фасли мавзӯи мазкур иҷрои вазифаҳои зерин дар назар гирифта шудааст:

-таҳлилу таҳқиқи асосҳои назариявии ташаккули ҷомеаи шахрвандӣ ва хусусиятҳои он;

-дида баромадани моҳият ва махусусияти плюрализми сиёсӣ дар шароити муосир;

-таҳлили хусусиятҳои ташаккул ва рушди ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар равандҳои сиёсии Тоҷикистон;

-асоснок намудани мақоми институтҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва хусусиятҳои онҳо дар замони соҳибистиклолӣ;

-таҳқиқи фаъолияти ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар раванди таъмини принсипи плюрализми сиёсӣ;

-баррасии вазъ ва дурнамои фаъолияти ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар самти таҳкими принсипи плюрализми сиёсӣ.

Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот. Омӯзиши ҳамаҷонибаи сарчашмаҳои илмӣ мухталиф дар иртибот ба ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ ва нақши онҳо дар гуногунондешӣ сиёсӣ, заминаи илмӣ пайдоиш ва рушди шаклгирии ин ниҳодҳоро нишон дода, дар тадрису таълими фанҳои ҷомеашиносӣ мусоидат менамоянд. Таҳқиқот, инчунин бобати дарки ҳамаатарафаи қору фаъолиятҳои ниҳоди ҷомеаи шаҳрвандӣ ҳамчун пойгоҳи асосии таҳкиму тақвияти принсипи плюрализми сиёсӣ, демократикунонӣ, бисёрхизбӣ, ҳифзи манфиат ва талаботи мухталифи гурӯҳҳои гуногуни иҷтимоӣ кумак мерасонад.

Дарачаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот. Эътимоднокии таҳқиқот тавассути ҳаҷми маводи кофӣ, таҳқиқоти дақиқ, маълумоти дурусту саҳеҳ ва натиҷаҳои бадастомада дар ҷараёни таҳқиқот тасдиқ мегарданд. Хулоса ва тавсияҳо дар асоси таҳлили илмӣ натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ ва амалӣ пешниҳод карда шудаанд. Инчунин, интишороти муаллиф низ дар иртибот бо натиҷаҳои таҳқиқот тасдиқунандаи эътимоднокии натиҷаҳои илмӣ маҳсуб меёбанд.

Хулосаҳои муаллиф дар заминаи омӯзиши ҷанбаҳои назариявии мавзӯ ва таҳлили равандҳои сиёсии муосир ба даст омада, хулоса шудаанд.

Саҳми шахсии довталаби дарёфти дарачаи илмӣ дар таҳқиқот.

Таҳия, коркард ва таҳлили ҳамаҷонибаи мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионӣ натиҷаи фаъолияти тулонии муаллиф мебошад.

Муаллиф дар ҳамаи марҳилаҳои таҳқиқоти илмӣ бевосита иштирок намуда, натиҷаҳои таҳқиқоти мазкурро мустақилона ҷамъбаст намудааст.

Омӯзишу таҳқиқи асосҳои назариявии ҷомеаи шаҳрвандӣ имконият медиҳад, ки ҷойгоҳи ҷомеаи шаҳрвандӣ дар рушди равандҳои демократӣ, ташаккули сиёсати ҷамъиятӣ ва назорати ҳокимият дарк карда шавад.

Таҳқиқи асосҳои назариявии ташаккул ва инкишофи ҷомеаи шаҳрвандӣ на танҳо ба дарки моҳияти ин зухурот мусоидат менамояд, балки воситаи муҳимми ҳавасманднамоии иштироки шаҳрвандӣ, ҳимояи ҳуқуқ ва озодиҳои шаҳрвандон, инчунин рушди равандҳои демократӣ дар ҷомеа ба ҳисоб меравад.

Маҷлиси Шурои диссертатсионии 4 октябри соли 2025 доиршуда дар бораи сазовор донистани Ҳабибуллозода Курбон Ҳабибулло ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ қарор қабул намуд.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар Шурои диссертатсионӣ 14 нафар иштирок доштанд, аз ҷумла докторони илм аз рӯйи ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда 4 нафар.

Аз 14 нафар иштирокчиён, ки дар маҷлиси Шуро ҳозир буданд, овоз доданд: тарафдор 14, муқобил нест, бюллетенҳои беэътибор – нест.

Раиси Шурои диссертатсионӣ,

доктори илмҳои сиёсӣ

Котиби илмӣ

Шурои диссертатсионӣ,

номзади илмҳои сиёсӣ

/ Қувватзода С. З.

/ Сангинов Н